

T e r e z a K o l u m b e r

VÝUKA NĚMČINY
V PODMÍNKÁCH
BAŤOVSKÉ
POKUSNÉ
ŠKOLY

MASARYKOVA
UNIVERZITA

MUNI
PRESS

**VÝUKA NĚMČINY
V PODMÍNKÁCH BAŤOVSKÉ
POKUSNÉ ŠKOLY**

T e r e z a K o l u m b e r

VÝUKA NĚMČINY
V PODMÍNKÁCH
BAŤOVSKÉ
POKUSNÉ
ŠKOLY

Masarykova univerzita

Brno 2020

Knihu recenzovali:

doc. Mgr. Sylvie Stanovská, Dr.

Mgr. Vlastimil Brom, Ph.D.

© 2020 Masarykova univerzita, Tereza Kolumber

ISBN 978-80-210-9654-7

ISBN 978-80-210-9653-0 (brožovano)

<https://doi.org/10.5817/CZ.MUNI.M210-9654-2020>

Ráda bych na tomto místě poděkovala všem lidem, bez kterých by monografie nemohla vzniknout. Mé upřímné poděkování patří Ústavu germanistiky, nordistiky a nederlandistiky, zejména panu doc. Mgr. Aleši Urválkovi, Ph.D., a Mgr. Vlastimilu Bromovi, Ph.D., za jejich rady a pomoc s realizací monografie. Děkuji také mému manželovi JUDr. Davidu Kolumberovi, Ph.D., který mě před léty upozornil na školství jako přehlíženou oblast baťovského tematického pole, za trpělivost a podporu.

Obsah

1 Úvod	9
2 Klíčové pojmy	11
3 Dosavadní výzkum a stav publikační činnosti	19
4 Masarykova pokusná měšťanská škola v kontextu celostátního školství	25
4.1 Měšťanské školy v mocnářství a v Československu	25
4.2 Měšťanské školy ve Zlíně a Masarykova pokusná měšťanská škola	28
4.3 Koncept školy	38
4.4 Prostorové a materiální zabezpečení výuky	40
5 Didaktický koncept Masarykovy pokusné měšťanské školy ve Zlíně	43
5.1 Individualizace a diferenciaci	43
5.1.1 Diferenciaci žáků	43
5.1.2 Individualizované učení	45
5.2 Psychologické aspekty výuky cizího jazyka	47
5.3 Metody výuky cizího jazyka	49
5.3.1 Nejvíce užívané metody ve výuce německého jazyka	49
5.3.2 Opakování učební látky a domácí úkoly	52
5.4 Učební osnovy německého jazyka	53
5.5 Možnosti zlepšení v německém jazyce	56
5.6 Učebnice a doplňková literatura	59
5.6.1 Požadavky na učebnice německého jazyka	59
5.6.2 Dochované učebnice	62
5.7 Experiment s redukcí učební látky	65
6 Závěr	69
Resümee	71
Seznam tabulek	73

Seznam zkratek	75
Prameny a literatura	77
Knihy a sborníky	77
Noviny a časopisy	78
Internetové zdroje	79
Právní předpisy	80
Zákony	80
Podzákonné předpisy	81
Akademické práce	81
Archivní zdroje	82
Další zdroje	82
Příloha A – Přehled archivních zdrojů	83
Obrazová příloha	87

1 Úvod

Narodila jsem se ve Zlíně, jenž je spojen s rodinou Baťa, přičemž úzká souvislost názvu obce se jménem Baťa byla i důvodem pro přejmenování města Zlín v roce 1949 (Gottwaldov), neboť asociace Baťa a Zlín musela zmizet. Problematika tématu Baťa je velmi obsáhlá, rozmanitá a samotný podnik Baťa ovlivnil řadu oblastí (školství, zdravotnictví atd.). Mnoho odborníků se zabývalo zlínskou architekturou a výrobou obuvi, přičemž tato témata byla zpracována v řadě studií.

Již při psaní své bakalářské práce¹ jsem se setkala s četnými tématy a oblastmi zlínského školství, jež nebyly adekvátně analyzovány a zpracovány. V bakalářské práci jsem se soustředila na baťovskou Soukromou jinojazyčnou školu, která byla určitým celostátním specifíkem. Překládaná monografie představuje upravenou českou verzi mé diplomové práce² a je věnována další pozoruhodné vzdělávací instituci baťovského Zlína – Masarykově pokusné měšťanské škole.

Baťovské školství nebylo dosud dostatečně prozkoumáno, neboť jsou zde nadále oblasti, kterým může být věnována pozornost. Zjistila jsem, že existují určité paralely mezi problémy meziválečného školství a situací dnešních škol. Důkladná analýza baťovského školství tak podle mého názoru může přinést důležité poznatky i pro současnost. Detailní zpracování všech škol baťovského Zlína³ by ovšem představovalo velmi rozsáhlý dlouhodobý úkol, a proto se v předkládané publikaci zaměřuji právě na Masarykovu pokusnou měšťanskou školu a na výuku německého jazyka v jejích podmínkách.

1 Slobodníková, Tereza. *Das Deutsche und der Deutschunterricht an der Baťa-Privatbürgerschule und an der Grundschule Zlín* [online]. Brno, 2018 [cit. 2019-09-10]. URL: <https://theses.cz/id/ep3jgu/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Věra Janíková, Ph.D.

2 Kolumber, Tereza. *Der Deutschunterricht an der Versuchsschule in Baťas Zlín* [online]. Brno, 2020 [cit. 2020-06-25]. URL: <https://is.muni.cz/th/n8z44/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Vlastimil Brom, Ph.D.

3 V roce 1939 byly ve Zlíně tyto vzdělávací instituce: městská mateřská škola, Palackého obecná škola, Komenského obecná škola, Bartošova obecná škola, obecná škola Baťova na Pasekách, Masarykova pokusná obecná škola, Masarykova pokusná měšťanská škola, Soukromá jinojazyčná škola s vyučovacím jazykem československým a anglickým, francouzským a německým, Odborná škola pro ženská povolání, Živnostenská škola pokračovací, veřejná obchodní škola dvouletá, obchodní akademie, Spolkové reálné gymnázium, Baťova mateřská škola na Letné, Baťova mateřská škola na Zálešné, závodní odborná škola obuvnická fy Baťa, závodní odborná škola mistrovská, strojnická, spojená s odbornou školou pokračovací, Průmyslová škola ve Zlíně, Městská hudební škola Dvořák a soukromá hudební škola Jana Budíka. – *Adresář Protektorátu Čechy a Morava pro průmysl, živnosti, obchod a zemědělství: Za použití úředních pramenů. Svazek II, Seznam adres: Morava*. Praha: Rudolf Mosse, 1939, s. 1930.